
(מספרות המחקר תשמ"ד 1984)

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. ד' (תשמ"ד), חוברת ג' (מ"ט), pp. 318-322

Published by: [Historical Society of Israel/](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70041710>

Accessed: 05/12/2011 12:45

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

מספרות המחקר תשמ"ד (1984)

אומה ותולדותיה, קובץ מאמרים בעקבות הקונגרס העולמי השמיני למדעי היהדות, חלק ב, העת החדשה, עורך: ש' אטינגר, ירושלים, מרכז זלמן שזר, תשמ"ד. 402 ע', מפתח, שער נוסף באנגלית.

כרך שני למאסף המבוסס על הרצאות בתולדות עם ישראל בעת החדשה שהושמעו בקונגרס העולמי השמיני למדעי היהדות (תשמ"א). הספר כולל עשרים וארבעה מאמרים, המחולקים לארבעה מדורים: קהילות ותפוצות, דמויות היסטוריות, ציונות ויישוב, הנאציזם והשוואה.

שלמה דשן, משה שוקד (עורכים), יהודי המזרח, עיונים אנתרופולוגיים על העבר וההווה. ירושלים ותל-אביב, הוצאת שוקן, תשמ"ד. 319 ע', ביבל'.

מקראה הכוללת שלושים מאמרים של היסטוריונים חברתיים ושל אנתרופולוגים, העוסקים בחקר יהודי המזרח. המאמרים מטפלים בחברה היהודית ובדפוסי המשפחה, הארגון והתרבות בארצות המוצא, וכמו כן במגמות התפתחותה ובתמורות שחלו בה במדינת ישראל. בפתח הספר מבוא העומד על מצב המחקר בישראל בתחום זה, ובסופו רשימה ביבליוגרפית.

רבקה הורביץ, זכריה פרנקל וראשית היהדות הפוזיטיביסטרית. ירושלים, מרכז זלמן שזר, תשמ"ד. 255 ע'.

ספר זה, השנים-עשר בסדרת מקורות לתולדות עם ישראל, מביא לראשונה בתרגום עברי מבוחר ממאמריו המרכזיים של זכריה פרנקל. במבוא עומדת פרופ' הורביץ על שיטת התנועה הפוזיטיביסטית-היסטורית שייסד פרנקל בשנות הארבעים למאה ה"ט, שנתגלגלה מאוחר יותר ליהדות הקונסרבטיבית, ועל מקומה של 'אסכולת ברסלאו' כ'קו האמצע' באי-דיאלוגיות הדתיות ביהדות גרמניה. בחלקו השני של הספר מובאים מאמרים של בני התקופה הקרובים לדעתו של פרנקל, וביניהם: גרץ, שי"ר, רנ"ק, שד"ל והס.

היהודים והיהדות בחוקי הקיסרות הרומית. ערך ותרגום: אמנון לינדר. ירושלים, האקדמיה הלאומית למדעים, תשמ"ג. 326, V ע', מפתח. שער, תוכן עניינים ופתח דבר נוספים באנגלית.

ספרו של א' לינדר הוא מהדורה מדעית הכוללת את כל הטקסטים במשפט הרומי העוסקים ביהודים בין המאות ה' וה'. כל אחד משישים ושישה החוקים מובא במקורו ובתרגומו ומצורפים לו הערות, הפניות לספרות המחקר, ביבליוגרפיה

ומבוא, המעמיד את החוק בהקשרו ההיסטורי. במבוא הכללי לספר מתאר המהדיר את תהליכי החקיקה הרומית ומנתח את חשיבותם של החוקים כמקור לתולדות עם ישראל בשלהי העת העתיקה ובראשית ימי הביניים.

ההיסטוריה של ארץ-ישראל, ירושלים, בית הוצאה כתר; יד יצחק בן-צבי, 1984. כרך רביעי: התקופה הרומית-ביוזנטית, שלטון רומי מהכיבוש ועד מלחמת בן-כוסבה. עורך הכרך: מנחם שטרן. 406, [2] ע', לו"ת, איוורים, טבלאות, ביבליוגרפיה, מפתח.

הכרך הרביעי בסדרת ההיסטוריה של ארץ ישראל מוקדש למאתיים השנים הראשונות של השלטון הרומי והוא מחולק לשניים: חלק א (חובר על ידי ישראל ל' לוי) – מראשית השלטון הרומי עד סוף תקופת בית שני (63 לפנה"ס – 74 לספירה); חלק ב (חובר על ידי משה דוד הר) – מחורבן הבית עד מרד בר-כוכבא (70–135 לספירה).

אריאל טואף, גטו רומא כמאה המ"ז, בעיות עוני ומאבקים דתיים, רמת-גן, אוניברסיטת בראל, תשמ"ד. 99, XVII ע', מפתח.

בספר מהדורה מדעית של מבחר תעודות הלוקחות מפנקס 'החברה לגמילות חסדים' של קהילת רומא מן השנים ש"כ–שמ"ז. התעודות משקפות בעיות חברתיות וכלכליות של יהודי רומא, ומשמשות לדברי העורך 'אבני בנין' לחקר יהדות איטליה, שבסיוען ניתן לשרטט 'חתך

יותר אמיתי וחי של החברה היהודית ברומא כמאה השש-עשרה'. במבוא עומד א' טואף על כמה בעיות מרכזיות, ביניהן מתחים בין-עזתיים והמצב הדימוגרפי. כמו כן הוא מתאר את מוסדות החברה לגמילות חסדים. לספר מצורף מבוא באיטלקית.

יוסף טובי (עורך), יהודי תימן בעת החדשה, ירושלים, מרכז זלמן שזר, תשמ"ד. 252 ע', מפתח.

לקט מאמרים בסדרת סוגיות בתולדות עם ישראל, המוקדש לתולדות יהודי תימן במאות השנים האחרונות. בפתח הקובץ שני פרקים העוסקים בהיסטוריה הכללית של תימן בעת החדשה, המתורגמים לעברית מספריהם של R. W. Stookery ו-E. O'Ballance. לאחריהם מופיעים מאמרים שפורסמו בכמות שונות והמספרים לים בין השאר בתנועות משיחיות בתימן (א' יערי); פרשת 'דור דעה' (ח' שרעבי); עליית 'על כנפי נשרים' (מ' קפלוק, י' שכטמן) וסקירה כללית על היהודים בתימן לאחר קום המדינה (י' טובי).

ולאדימיר מדס, זכרונות, תרגום מיידש: פסח בן-עמרם, תל-אביב, י"ל פרץ, תשמ"ד. 367 ע'.

ו' מדס (1879–1923) נמנה עם האיג'טיליגנציה היהודית הסוציאליסטית-מהפכנית ברוסיה. הוא היה ממנהיגי ה'בונד' והתיאורטיקן שלו בשאלת הלאומיות. באוטוביוגרפיה שלפנינו

שלהי העלייה השלישית – מועד פילוג של גזוד העבודה – לבין 1933. בספר נבחנים הרעיונות, הערכים והשקפות העולם שגובשו בקרב הזרמים הקיבוציים. בעיקר מתמקד המחקר ביחס אל המערכת החברתית הסובבת (דרך משל: תמונת העולם המארכסיסטית, עמדות ביחס למפלגה ולהסתדרות, ערך החלוציות), וזאת במקביל לסקירת תולדות הקיבוץ המאוחד והוויכוחים הרעיוניים שהתנהלו בו.

יהודה פרידלנדר, במסתרי הסאטירה, פרקים בהיסטוריה העברית החדשה במאה הי"ט. אוניברסיטת בראילן, תשמ"ד. 208 ע'.

מהדורה ביקורתית לשלוש סאטירות מן המאה הי"ט ('קול מחצצים' לטוביה פדר, 'חרב נוקמת נקם ברית' למאיר ישראל ברסלאו, 'מאמר בדבר הזקוקות לחלוץ' מאת מחבר בלתי ידוע). הסאטירות שימשו כלי נשק בפולמוסים פנימיים בין המשכילים למשכילים ובין מתקני הדת לחרדים. הן מובאות בספר בשלימותן, בצירוף מבואות של המהדיר, שבהם הוא דן בהקשרים הספרותיים וההיסטוריים.

אהרון קליימן, הפרד או משול, מדיניות בריטניה וחלוקת ארץ-ישראל – הזדמנות שהוחמצה? 1936–1939. ירושלים, יד יצחק בן-צבי, תשמ"ד. [4], 168, [6] ע', נספחים, ביבל', שער נוסף ותוכן עניינים באנגלית.

מחקרו של א' קליין מטפל במדיניות החוץ של בריטניה ביחס לבעיית ארץ ישראל בשנים 1936–1939, בתקופה שבה נעשה

מספר מדם על ילדותו כבן להורים מתבוללים שהטבילוהו לנצרות הפרו-בוסלאית, על חינוכו הרוסי ועל שיבתו ליהדות ופעילותו ב'בונד' עד שנת 1915. הספר יצא לאור במקורו בידיש בנייר יורק בשנת 1923, והוא מובא כאן בתרגום לעברית, בצירוף מאמרו של מ' מיישינסקי העומד על מקומו המיוחד של מדם ב'בונד'.

מרד בריכוכבא, מחקרים חדשים. עורכים: א' אופנהיימר, א' רפפורט, ירושלים, יד יצחק בן-צבי, תשמ"ד. [8], 254, [18] ע', ביבל', מפתח, תקצירים באנגלית.

קובץ מאמרים המבוסס על הרצאות שנישאו בכנס השני של המרכזים לחקר ארץ ישראל ויישובה של יד יצחק בן-צבי ואוניברסיטאות תל-אביב וחיפה (תשמ"ב). ההרצאות עוסקות בבירור הרקע למרד בריכוכבא וסיבותיו הישירות, וכמו כן בדמותו של בריכוכבא, וכן במקורות הדנים בתוצאותיו של המרד. לקובץ מצורפת רשימה ביבליוגרפית, הכוללת כמאה ושלשים ספרים ומאמרים שפורסמו בנושא זה משנת תש"ך ואילך.

הנרי ניר, הקיבוץ והחברה, הקיבוץ המאוחד 1923–1933. ירושלים, יד יצחק בן-צבי, תשמ"ד. 433 ע'.

בתקווה לסייע 'בעיצובה של מחשבה קיבוצית מחודשת' חיבר ה' ניר מחקר מקיף ומפורט העוסק באידאולוגיה הקיבוצית, כפי שנתעצבה בעשור שבין

Hans Christians Verlag, 1983. 114 pp.,
index.

הכרך העשירי בסדרה: *Hamburger Beiträge zur Geschichte der Deutschen Juden*. הספר כולל חמישה מאמרים, המבוססים על הרצאות שנישאו בכנס שנערך בהמבורג בספטמבר 1982. נידונים בהם היחסים שבין השלטונות והציבור לבין המיעוט היהודי, מן המאה הי"ז ועד המאה הכ'.

Joseph Marcus, *Social and Political History of the Jews in Poland, 1919–1939*. Berlin, Mouton, 1983. XVIII, 569 pp.

תולדות יהודי פולין בין שתי מלחמות העולם מתוארות בהרחבה ופירוט בספרו של מרקוס. המחבר מבקש להוסיף את מימד ההיסטוריה החברתית, שאותו נטו לדעתו מחקרים קודמים להזניח. רוב פרקי הספר מטפלים בנושאים חברתיים, דימוגראפיים וכלכליים, תוך השוואה לסביבה הפולנית הכללית, ומקצת מפרקי הספר מוקדשים לנושאים מן ההיסטוריה הפוליטית – בעיקר זו הפנים יהודית (המפלגות הפוליטיות). המחבר בחר שלא לעסוק בהיסטוריה התרבותית-דתית. בספר יש טבלאות סטטיסטיות, נספחים, מפתחות וביבליוגרפיה.

Jacob Toury, *Die jüdische Presse im österreichischen Kaiserreich*, Ein Beit-

ניסיון להשיג פשרה בדרך של חלוקה טריטוריאלית (דו"ח ועדת פיל). המחקר מסתמך על מסמכי הקאבינט, משרד החוץ ומשרד המושבות, שחלקם מפורסם כאן לראשונה מן 'הגנזך הציבורי' בלונדון. המחבר מבקש לעקוב אחר השיקולים והמהלכים הפוליטיים ולהסביר מדוע לא מומשה תוכנית החלוקה ומה היו השלכותיה של הפרשה על המשך מדיניותה של בריטניה ועל החרפת הסכסוך הישראלי-ערבי. לספר מצורפות התעודות המרכזיות במקורן האנגלי.

יעקב שביט, מעברי עד כנעני. ירושלים, הוצאת ספרים דומינו, בשיתוף ביה"ס למדעי היהדות באוניברסיטת תל-אביב, 1984. 254 ע'.

מחקרו של י' שביט מוקדש להשקפת העולם ה'כנענית', שהופיעה בשולי הימין הציוני משנות הארבעים למאה כ'. בספרו חותר שביט לגלות את מכלול מקורותיה האינטלקטואליים של השקפה זו, וטוען שיש לראות בה פרק בתולדות התפתחותה של המחשבה ההיסטורית ושל התודעה הלאומית היהודית בעת החדשה. מקום נרחב מוקדש לדיון ב'תמונת העבר' ה'כנענית', המבוססת על ההיסטוריוגרפיה המודרנית של תולדות עם ישראל בימי קדם, ולבירור מקורה של ה'כנעניות' באידיאולוגיה הציונית הראדיקאלית. בנספחים לספר מובאים טקסטים 'כנעניים'.

Peter Freimark (Hrsg.), *Juden in Preussen – Juden in Hamburg*. Hamburg,

העיתונות היהודית באימפריה האוסטרית
מראשית המאה הי"ט ועד סיום מלחמת
העולם הראשונה. י' טורי מסתייע
בעיתונות היהודית כבאספקלריה של
דעת הקהל היהודית על זרמיה השונים
בדיונו בשאלת האקולטוראציה.

rag zur Problematik der Akkulturation,
1802–1918. Tübingen, J.C.B. Mohr,
1983. 153 pp., index, bibliography.

בספר מובאת סקירה מפורטת של